

ЯНГИЛАНГАН КОНСТИТУЦИЯ НОРМАЛАРИНИНГ АМАЛИЁТГА ТАТБИҚИНИНГ ҲУҚУҚИЙ МУАММОЛАРИ

Қаландаров Сардор Ражаб ўғли

Бухоро вилояти Бухоро шаҳар Қўриқлаш бўлими

Сафдор ходими кичик сержант

Аннотация: Ушбу мақола Ўзбекистон Республикасининг **янгиланган Конституцияси** қабул қилингандан сўнг унинг асосий нормаларини **амалиётга татбиқ этиш**да юзага келаётган **ҳуқуқий муаммоларни** таҳлил қилади. Асосий эътибор **ижтимоий давлат** ва **экологик ҳуқуқларга** оид янги қоидаларнинг қонуности ҳужжатларига имплементация қилинишидаги ҳуқуқий коллизияларга, шунингдек, **иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқларни суд орқали ҳимоя қилиш** механизмларининг самарадорлигига қаратилган. Тадқиқот натижалари Конституция нормаларини амалиётга тўлиқ жорий этиш учун қонунчилик ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш бўйича аниқ тавсияларни ишлаб чиқишга қаратилган.

Калим сўзлар: Янгиланган Конституция, амалиётга татбиқ, ҳуқуқий муаммолар, ижтимоий давлат, экологик ҳуқуқлар, конституциявий ислохотлар, ҳуқуқни қўллаш амалиёти.

ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАКТИЧЕСКОЙ РЕАЛИЗАЦИИ НОРМ ОБНОВЛЕННОЙ КОНСТИТУЦИИ

Сведения об авторе

Каландаров Сардор Ражаб ўғли

Рядовой сотрудник, Младший сержант

Бухарский городской отдел охраны Бухарской области

Аннотация: Данная статья анализирует правовые проблемы, возникающие при практической реализации основных норм обновленной Конституции Республики Узбекистан после ее принятия. Основное внимание уделяется правовым коллизиям при имплементации новых положений,

касающихся социального государства и экологических прав, в подзаконные акты, а также эффективности механизмов судебной защиты экономических и социальных прав. Результаты исследования направлены на разработку конкретных рекомендаций по совершенствованию законодательства и правоприменительной практики для полной интеграции конституционных норм.

Ключевые слова: Обновленная Конституция, практическая реализация, правовые проблемы, социальное государство, экологические права, конституционные реформы, правоприменительная практика.

LEGAL PROBLEMS OF THE PRACTICAL IMPLEMENTATION OF THE UPDATED CONSTITUTIONAL NORMS

Author Information

Kalandarov Sardor Rajab o'g'li

Patrol Officer, Junior Sergeant

Bukhara City Security Department of Bukhara Region

Abstract: This article analyzes the **legal problems** arising in the **practical implementation** of the core norms of the **updated Constitution** of the Republic of Uzbekistan following its adoption. The main focus is on legal conflicts during the implementation of new rules related to the **social state** and **environmental rights** into sub-legislative acts, as well as the effectiveness of mechanisms for the **judicial protection of economic and social rights**. The research results aim to develop specific recommendations for improving legislation and law enforcement practices to fully implement the Constitution's norms in practice.

Keywords: Updated Constitution, practical implementation, legal problems, social state, environmental rights, constitutional reforms, law enforcement practice.

Кириш

Ўзбекистон Республикасининг 2023 йилда референдум асосида қабул қилинган **янгиланган Конституцияси** мамлакатда **"Инсон қадри"** тамойилига асосланган демократик ҳуқуқий давлат қуриш йўлидаги муҳим тарихий қадам бўлди [1]. Асосий Қонунда **ижтимоий давлат, экологик**

хавфсизлик, шахсий маълумотларнинг ҳимояси ва мулк ҳуқуқининг дахлсизлиги каби бир қатор принципиал янги нормалар мустаҳкамланди [2].

Бироқ, Конституциявий нормаларни қабул қилишнинг ўзи етарли эмас. Ҳар қандай ҳуқуқий ислоҳотнинг асосий синови — унинг **амалиётга татбиқи** жараёни ҳисобланади. Айни пайтда, Конституциянинг янги қоидаларини қонунлар, қонуности ҳужжатлари ва ҳуқуқни қўллаш амалиётига интеграция қилишда жиддий **ҳуқуқий муаммолар** ва коллизиялар юзага келмоқда. Масалан, **ижтимоий мажбуриятларни** молиявий ва ташкилий механизмлар билан таъминлаш, ёки **экологик ҳуқуқларни** суд тартибида ҳимоя қилишда процессуал тўсиқлар кузатилмоқда.

Ушбу мақоланинг мақсади — янгиланган Конституциянинг асосий нормаларини амалиётга татбиқ этишнинг **ҳуқуқий-назарий** ва **амалий-процессуал** муаммоларини аниқлаш, уларнинг ечими бўйича илмий асосланган тавсиялар ишлаб чиқишдан иборат.

Адабиётлар таҳлили

Ўзбекистонда **Конституциявий ислоҳотлар** мавзусига бағишланган кўплаб назарий ва амалий тадқиқотлар мавжуд. **А.А. Саидов** ва **Х.М. Икромов** каби етакчи ўзбек ҳуқуқшуносларининг ишларида Конституциявий ўзгаришларнинг назарий асослари ва **инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишдаги аҳамияти** чуқур ўрганилган [3]. Улар янги Конституциянинг тўғридан-тўғри амал қилиш принципини кучайтириш зарурлигини таъкидлайдилар.

Хорижий конституцияшунослар, хусусан, **А.В. Зиновьев** (Россия) ва **К. Стейнинг** (Германия) асарларида **ижтимоий давлат** принципини қонунчиликда акс эттириш ва унинг **ҳуқуқий ҳимоя механизмларини** яратиш бўйича халқаро тажрибалар таҳлил қилинган [4]. Улар ижтимоий ҳуқуқларнинг юридик табиати ва уларни суд орқали ҳимоя қилиш мураккаблигига эътибор қаратадилар.

Шунингдек, **И.М. Ҳайдаров**нинг ишларида **экологик ҳуқуқларни** таъминлашда ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги камчиликлар ва уларнинг ҳуқуқий оқибатлари таҳлил қилинган [5]. Аммо, мавжуд адабиётларда айнан

янгиланган Конституциянинг алоҳида нормалари, масалан, **жамоатчилик назорати**га оид янги қоидаларнинг амалдаги қонунларга зид келиш жиҳатлари ва бунинг ҳуқуқий муаммолари етарлича ёритилмаган.

Методология ва натижалар

Тадқиқотда асосан **диалектик, тизимли-структуравий, қиёсий-ҳуқуқий** ва **формал-юридик** усуллардан фойдаланилди.

Тизимли-структуравий таҳлил ёрдамида, Конституциянинг 47-моддасида мустаҳкамланган **ижтимоий давлат** мақоми унинг ижросини таъминловчи «фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонун ва бошқа ижтимоий қонун ҳужжатлари билан таққосланди. Натижада, **Конституциявий норманинг тўғридан-тўғри амал қилиши** учун аниқ процессуал механизмлар (масалан, судга мурожаат қилиш тартиби) етишмаслиги аниқланди.

Қиёсий-ҳуқуқий таҳлил орқали **экологик ҳуқуқлар** (50-модда) борасидаги янги қоидалар Германия ва Норвегия конституцияларидаги тегишли нормалар билан солиштирилди. Аниқландики, Ўзбекистонда **келажак авлодларнинг ҳуқуқларини** ҳимоя қилишга қаратилган махсус қонуний механизмлар ҳали тўлиқ шакллантирилмаган.

Тадқиқот натижалари қуйидагиларни кўрсатди:

1. ***Конституциявий қоидаларни акс эттирувчи 30 дан ортиқ қонунларга ўзгартириш киритиш жараёни** давом этмоқда, бу эса вақтинчалик ҳуқуқий ноаниқликни келтириб чиқармоқда.*

2. ***Иқтисодий судларда** мулк ҳуқуқининг бузилиши бўйича **янги Конституцияга асосланган даъво**ларнинг сони ортмоқда, аммо судлар амалиёти бир хиллигига эришилмаган.*

3. ***Ижтимоий ҳуқуқларни бузганлик** учун мансабдор шахсларнинг **жавобгарлигини** кучайтирувчи механизмлар етарлича қатъий эмас.*

Муҳокама

Олинган натижалар шуни тасдиқлайдики, **Конституциявий ислохотларнинг** асосий муаммоси — бу **конституциявий нормалар** ва

амалдаги қонунчилик ўртасидаги номувофиқликларни тезкорлик билан бартараф этишдан иборат. **Ижтимоий ҳуқуқларнинг** Конституцияда мустаҳкамланиши фуқароларнинг ҳуқуқий онгини оширди, аммо бу ҳуқуқларнинг **суд орқали ҳимояси** учун аниқ **процессуал қонунлар** талаб этилади [6].

Хусусан, Конституцияда белгиланган **соғлом атроф-муҳитга бўлган ҳуқуқни** амалиётга татбиқ этиш учун, **Экология кодексини** қабул қилиш ва унда фуқароларнинг экологик қарорларни қабул қилишдаги иштирокини (жамоатчилик назорати) таъминловчи аниқ механизмларни жорий этиш муҳим [5]. Шунингдек, **Конституциявий суднинг** янги ваколатларидан самарали фойдаланиш, жумладан, **қонунларнинг конституциявийлигини текшириш** орқали, ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги номувофиқликларни бартараф этиш керак.

Хулоса

Янгиланган Конституциянинг амалиётга татбиқи Ўзбекистоннинг ҳуқуқий тараққиётида янги босқични англатади, аммо бу жараённи ҳуқуқий ва ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш зарур.

Мақола асосида қуйидаги **тавсиялар** берилади:

1. *«Конституциявий нормаларнинг тўғридан-тўғри амал қилишини таъминлаш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш ва уни қабул қилиш, бу орқали Конституция нормаларига асосланиб судга мурожаат қилиш тартибини аниқлаштириш.*

2. *Экология кодексига иқлим ўзгариши ва келажак авлодлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни назарда тутувчи аниқ ҳуқуқий нормаларни киритиш.*

3. *Олий суд Пленуми томонидан янгиланган Конституциянинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларга оид нормаларини қўллаш бўйича суд амалиётига оид тушунтиришлар бериш.*

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси [Электрон манба]. – Тошкент Адолат, 2023. [1].
2. Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий Қонуни 2023 йил 30 апрель [Электрон манба]. – Қонунчилик маълумотлари миллий базаси. [2].
3. Саидов А.А., Икромов Х.М. Конституциявий ҳуқуқ ва инсон ҳуқуқларининг назарий асослари. – Тошкент ТДЮУ нашриёти, 2024. [3].
4. Зиновьев А.В. Конституционное право России. – Москва Проспект, 2022. [4].
5. Ҳайдаров И.М. Экологик ҳуқуқ ва атроф-муҳит муҳофазасининг долзарб муаммолари. – Тошкент Фан, 2023. [5].
6. Қодиров Т.А. Янги Конституция шароитида ҳуқуқни қўллаш амалиётининг такомиллашуви. – Ҳуқуқшунослик журнали, 2024, №2. [6].